PROYem
ÜRÜN
KATALOĞU
PROYem
BAZ PAŞA BAYİ

PÜF NOKTALAR

Suyun Önemi

Sütün %87'si, etin %75'i, hayvan vücudunun %60-%80'i sudur. Günde 25 litre süt veren bir inek 80-120 litre, besiye alınmış erkek bir sığır ise 30-40 litre suya ihtiyaç duymaktadır.

Su; vücudun soğutulması, besin maddelerinin kan yoluyla hücrelere taşınması, vücuttaki biokimyasal olayların gerçekleşmesi gibi nedenlerle hayati öneme sahiptir. Hayvanlara su, serbest olarak devamlı içebilecekleri şekilde sağlanmalıdır.

Vitamin ve Minerallerin Önemi

Vitamin ve minareller; vücutta biokimyasal olayların başlatılması ve sürdürülmesi, enerjinin hücrelerde kullanılabilir hale getirilmesi, kemik dokunun oluşması, sütün üretimi, kısacası bütün yaşamsal ve verimsel olaylar baskımından hayati öneme sahiptir.

Yemden Yeme Geçişin Önemi

İşkembeli hayvanlar yemlerin önemli bir kısmını burada yaşayan mikroorganizmalar sayesinde sindirirler. Bu mikroorganizmaların tür ve sayıları verilen yem ya da rasyonun içeriğine göre değişmektedir. Ancak bu değişiklik birdenbire değil en az 10 gün içerisinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla yem değişiklikleri birdenbire değil mikroorganizmaların değişikliğine göre kademeli olarak yapılmalıdır.

Aşağıda yemden yeme geçişe örnek tablo verilmiştir.

Yem/Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün	1 Gün
Eski Yem (kg)	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
Yeni Yem (kg)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ÇİZGİ

- Yüksek verimli hayvanların besin madde gereksinimi tamamlamak üzere tasarlanmıştır.
- Pik süt verimindeki süreyi arttırır. Bağışıklık sistemini destekler. Vücut kondisyon kayıplarını azaltır. Kuru madde tüketimini iyileştirir.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren yüksek verimli süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	20	25	30	35
Yemler	Yem Miktarı (kg)			
ÇİZGİ	6	8,5	-	-
Mısır Silajı	18	18	18	18
Yonca vb.	4	4	4	4
Saman	4	4	4	4

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

SÜT YEMLERİ

VERİM

- Düşük verimli sağmal ineklerde tüm sağım dönemi boyunca kullanılır.
- Sindirim sistemi sağlığı ve süt kalitesi üzerine olumlu etki yapar.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	10	15	20
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
VERİM	5,5 - 6,5	8,5 - 9,5	10,5 - 11,5
Mısır Silajı	10	10	10
Yonca vb.			
Saman	6 - 7	6 - 7	7 - 8

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

AKTİF

- Düşük verimli sağmal ineklerde tüm sağım dönemi boyunca kullanılır.
- Sindirim sistemi sağlığı ve süt kalitesi üzerine olumlu etki yapar.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)			
Yemler	**Yem Miktarı (kg)**		
AKTİF	**5,5 - 6,5**	**8 - 10**	**10 -11**
Mısır Silajı	**10**	**10**	**10**
Yonca vb.			
Saman	**6 - 7**	**6 - 7**	**7 - 8**

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

ENERJİ

- Orta ve düşük verimli sağmal ineklerde tüm sağım dönemi boyunca kullanılır.
- Süt verimini ve kalitesini arttırmada etkilidir.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	10	15	20
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
ENERJİ	4	6	8
Mısır Silajı	15	15	15
Yonca vb.	2	3	3
Saman	4	4	4

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

4x4

- Kaba yem çeşidine özel bir süt yemidir. Yüksek ve orta verimli ineklerde kaba yem kaynağı olarak sadece saman olduğunda kullanılır.
- Düşük kaliteli kaba yemlerin (saman v.s.) eksikliklerini giderir, süt verimini arttırır.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	10	15	20
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
4x4	8	9	12
Saman	6	7	7

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KANIT

- Yüksek ve orta verimli inekler için hazırlanmıştır. Sindirilebilirliği yüksek kaliteli protein kaynakları içerir.
- Hayvanların protein ihtiyacı kaliteli protein kaynakları ile sağlandığından daha az protein ile daha yüksek süt alınır.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	15	20	25
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
KANIT	7	9	10
Mısır Silajı	15	15	15
Yonca vb.			3
Saman	5	5	5

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

PRO 41

- Kaba yem çeşidine özel bir süt yemidir. Yüksek ve orta verimli ineklerde kaba yem kaynağının ağırlıklı olarak mısır silajı olduğu rasyonlarda kullanılır.
- İşletmenizde kullanılan mısır silajı, çeşitli buğdaygil silajları, tahıl hasılları, tahıl kırmaları ve pancar posaları gibi yem maddelerinin protein eksikliğini karşılar.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	15	20	25
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
PRO 41	4	6	8,5
Mısır Silajı	18	18	18
Yonca vb.	4	4	4
Saman	4	4	4

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

TANE SÜT

- Orta ve düşük verimli sağmal ineklerde tüm sağım dönemi boyunca kullanılır.
- Süt verimini ve kalitesini arttırmada etkilidir.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlığında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	10	15	20
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
TANE SÜT	8	9	12
Saman	6	7	7

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

BALANS

- Yüksek verimli sağmal ineklerinizin beslenmesinde kullanılan özel formüle sahip bir yemdir.
- Yüksek miktarda tahıl kullanılan rasyonlarda protein açığını dengelemek için hazırlanmıştır.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlıklar arasında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	20	25	30
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
BALANS	4	6	6
Mısır Kırması	1,5	2	5
Mısır Silajı	18	18	18
Saman	3	3	1
Yonca vb.	5	5	6

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

DOĞUŞ

- Yüksek verimli sağmal ineklerinizin beslenmesinde kullanılan özel formüle sahip bir yemdir.
- Düşük miktarda tahıl ve protein kullanılan rasyonlarda enerji protein açığını dengesini sağlamak için hazırlamıştır.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlıklar arasında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	20	25	30
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
DOĞUŞ	3,5	5	7
Mısır Kırması	1,5	3	3,5
Mısır Silajı	18	18	18
Saman	3	2	1
Yonca vb.	6	6	6

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

PROTEK

- Yüksek verimli sağmal ineklerinizin beslenmesinde kullanılan özel formüle sahip bir yemdir.
- Rasyonlarda ilave kesif yeme gerek olmaksızın tek başına kullanılmaktadır.

Tablo : 600 kg. canlı ağırlıklar arasında %3,60 yağlı süt veren ağır ırk süt sığırları için örnek besleme programı.

Süt Verimleri (gün/kg)	20	25	30
Yemler	Yem Miktarı (kg)		
PROTEK	4,5	7,5	10
Mısır Silajı	18	18	18
Saman	3	1	1
Yonca vb.	6	6	6

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

SPR TOSUN

- Yüksek canlı ağırlık artışı, karkas kalitesi ve yemden yararlanma elde etmek için kullanılır.
- Tüm besi dönemi boyunca kullanılır. Canlı ağırlığı 350 kg.'yi geçen besi hayvanlarında daha yüksek besi performansı için rasyona ilave tahıl kırması katılabilir.

Tablo : 200-600 kg. canlı ağırlıklar arasında ki besi sığırlarına uygulanabilecek örnek yoğun besleme programı.

Canlı Ağırlık	SPR-TOSUN	Mısır Silajı	Tahıl Kırması	Saman
200	3,5	5		1
	4	-		2
250	4,5	5		1
	5	-		3
300	5	5		1
	5,5	-		3
350	6,5	5		1
	7	-		3
400	6,5	5	1	2
	7	-	1	3
450	6,5	5	1	2
	7	-	1,5	3
500	6,5	5	2	2
	7	-	2,5	3
600	6,5	5	3	4
	7	-	3,5	5

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

TOSUN

- Orta dereceli besi performansı istenen sığırlarda kullanılır.
- Sindirim sistemi ve tırnak sağlığı üzerinde olumlu etki yapar.

Tablo : 200-500 kg. canlı ağırlıklar arasındaki besi sığırlarına uygulanabilecek örnek yoğun besleme programı.

Canlı Ağırlık	TOSUN	Mısır Silajı	Saman
200	3,5	5	1
	4	-	2
250	4,5	5	1
	5	-	3
300	5,5	5	1
	6	-	3
350	7	5	2
	7,5	-	3
400	8	5	2
	8,5	-	3
450	8	5	2
	9	-	3
500	9	5	2
	10	-	3

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

BESİ

- Orta dereceli besi performansı istenen sığırlarda kullanılır.
- Sindirim sistemi ve tırnak sağlığı üzerinde olumlu etki yapar.

Tablo : 200-500 kg. canlı ağırlıklar arasında ki besi sığırlarına uygulanabilecek örnek yoğun besleme programı.

Canlı Ağırlık	BESİ	Mısır Silajı	Saman
200	3,5	5	1
	4	-	2
250	4,5	5	1
	5	-	3
300	5,5	5	1
	6	-	3
350	7	5	2
	7,5	-	3
400	8	5	2
	8,5	-	3
450	8	5	2
	9	-	3
500	9	5	2
	10	-	3

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

BESİ BİTİR

- Besiye alınan sığırların 350 kg. canlı ağırlıktan kesime kadar olan dönemlerde kullanılır.
- Çok güçlü besin içeriği nedeni ile ilave tahıl kullanılmasına gerek yoktur.

Tablo : 350-600 kg. canlı ağırlıklar arasında ki besi sığırlarına uygulanabilecek örnek yoğun besleme programı.

Canlı Ağırlık	BESİ BİTİR	Mısır Silajı	Saman
350	7,5	-	2,5
	7	4	2
400	8	-	2,5
	7,5	4	2
450	8,5	-	2,5
	8	4	2
500	9,5	-	2,5
	9	4	2
550	10	-	2,5
	9,5	4	2
600	10,5	-	2,5
	10	4	2

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

TANE BESİ

- Yüksek canlı ağırlık artışı, karkas kalitesi ve yemden yararlanma elde etmek için kullanılır.
- Tüm besi dönemi boyunca kullanılır. Canlı ağırlığı 350 kg.'yi geçen besi hayvanlarında daha yüksek besi performansı için rasyona ilave tahıl kırması katılabilir.

Tablo : 200-600 kg. canlı ağırlıklar arasında ki besi sığırlarına uygulanabilecek örnek yoğun besleme programı.

Canlı Ağırlık	TANE BESİ	Mısır Silajı	Tahıl Kırması	Saman
200	3,5	5		1
	4	-		2
250	4,5	5		1
	5	-		3
300	5	5		1
	5,5	-		3
350	6,5	5		1
	7	-		3
400	6,5	5	1	2
	7	-	1	3
450	6,5	5	1	2
	7	-	1,5	3
500	6,5	5	2	2
	7	-	2,5	3
600	6,5	5	3	4
	7	-	3,5	5

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

BUZAĞI BAKIMINDA PÜF NOKTALAR

Buzağının Doğumu İçin Ayrılan Bölüm Nasıl Olmalıdır?

Bol altlıklı ve kuru,
Anne ve yavrunun rahat hareket edebileceği büyüklükte,
Doğumdan sonra rahat temizlenebilecek boyutlarda olmalıdır.

Doğum Sırasında Yapılmaması Gerekenler Nelerdir?

* Su kesesinin erken patlatılması,
* Doğuma erken müdahale ederek normal doğumun gerçekleşmesinin engellenmesi,
* Ön ayaklar görüldüğü anda buzağıyı çekerek çıkarmaya çalışmak.

Doğum Sonrasında Buzağıya Yapılması Gerekenler Nelerdir?

* Burun delikleri temizlenmeli, buzağının nefes aldığından emin olunmalı,
* Göbek kordonu dezenfeksiyonu yapılmalı,
* Annesi tarafından yalatılarak ya da havlu ile kurutumalı,
* Buzağının bulunduğu ortam temiz olmalı ve kulübesine bol altlık (saman, kuru ot vb.) serilmeli,
* Doğumdan sonra ilk yarım saat içerisinde en az 4 litre ağız sütü (kolostrum) içirilmeli ve 24 saat içerisinde toplamda 6 litre ağız sütü içirilmiş olmalıdır.

Buzağı Kayıplarının Nedenleri Nedir?

* İshaller
* Solunum Sistemi hatalıkları (Öksürük)
* Hatalı beslenme
* Yanlış bakım ve barındırma
* Anne hayvanın kuru dönemde hatalı beslenmesi ve hastalıkları

İshallerin Nedenleri Nelerdir?

E.Coli Bakterisi	%57
Kombinasyonlar	%18
Coronavirüs	%12
Rotavirüs	%19
Diğer nedenler	%3

Solunum Sistemi Hastalığının (Öksürük) Nedenleri Neler?

Solunum yolu enfeksiyonları çok faktörlü hastalıklardandır. Bu faktörlerin başında stres, virüsler ve bakteriler gelir. Bu yüzden tedavi akılcı bir seçenek olmayıp önemli olan korumadır. Koruma,stres yapıcı faktörleri önleme, virüslere ve bakterilere karşı aşılama yöntemleriyle mümkündür.

BUZAĞI 1

- Süt ve mama içen buzağıların beslenmesinde kullanılır.
- Kaliteli protein ve yüksek enerjisi ile buzağıların süratli büyümesini sağlar.

Tablo : 0 - 75 günlük buzağılar için örnek besleme programı

Yaş (gün)	Süt veya Mama (lt./gün)	Öğün Sayısı	BUZAĞI 1	Kuru Ot/Gün	Su
0-3	6	2	-	-	-
4-15	4	2	Serbest	Kesif yemin %6'sı	Serbest
16-35	5	2	Serbest	Kesif yemin %6'sı	Serbest
36-60	5	2	Serbest	Kesif yemin %6'sı	Serbest
61-75	2,5	1	Serbest	Kesif yemin %6'sı	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

BUZAĞI 2

- Süt veya mamadan kesilmiş buzağıların beslenmesinde kullanılır.
- Dişi buzağılara 6 aylık, erkek buzağılara ise 350 kg. canlı ağırlığa ulaşana kadar verildiğinde yüksek gelişim sağlar.

Tablo : Süt ve mamadan kesilen buzağılar için örnek besleme programı.

Yaş (gün)	BUZAĞI 2	Kuru Ot/Gün	Su
Erkek buzağılar için 75 - 180	%65	%35	Serbest
Dişi buzağılar için 75 - 120	%50	%50	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

TUTKU

- Süt veya mamadan kesilmiş buzağıların beslenmesinde kullanılır.
- Dişi buzağılara 6 aylık, erkek buzağılara ise 350 kg. canlı ağırlığa ulaşana kadar verildiğinde yüksek gelişim sağlar.

Tablo : Süt ve mamadan kesilen buzağılar için örnek besleme programı.

Yaş (gün)	TUTKU	Kuru Ot/Gün	Su
Erkek buzağılar için 75 - 180	Serbest	Serbest	Serbest
Dişi buzağılar için 75 - 120	Serbest	Serbest	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

DÜVE

- Damızlık adayı düvelerin doğuma kadar ki beslenmesinde kullanılır.
- Yüksek boylu ve yaşına uygun canlı ağırlığa sahip olmalarını sağlar.

Tablo : Damızlık adayı ve gebe düveler için örnek besleme programı

Yaş (Ay)	Canlı Ağırlık (Kg)	Düve Yemi	Mısır Silajı	Saman	Kuru Ot
4	155-180	2,5	2,5	Serbest	
		3,5		Serbest	
		3			Serbest
4 - 10	180-270	3	6	Serbest	
		4		Serbest	
		3,5			Serbest
10 - 15	270-360	3	7	Serbest	
		4		Serbest	
		3,5			Serbest
15 - 20	360-450	3,5	7	Serbest	
		4,5		Serbest	
		4			Serbest
20 - 24	450-490	4	8	Serbest	
		5		Serbest	
		4,5			Serbest

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KURU DÖNEM

- Kuruya alınmış düşük ve orta verimli ineklerin beslenmesinde kullanılır.
- Başta ketozis olmak üzere doğum sonrası görülen metabolik hastalıkların görülme olasılığını azaltır.

Tablo : Kuru dönemin ilk 20 günü için için örnek besleme programı.

Yemler	Yem Miktarı (kg)
KURU DÖNEM	4
Mısır Silajı	8
Saman	3 - 5

Tablo : Kuru dönemin ilk 40 günü için için örnek besleme programı.

Yemler	Yem Miktarı (kg)
KURU DÖNEM	2.5
Mısır Silajı	3
Saman	7 - 9

Bu programlar elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

SON 60

- Kuruya alınmış ineklerin kuru dönem başından doğuma kadar ki beslemesinde kullanılır.
- Özel protein, enerji, vitamin ve mineral yapısı sayesinde doğumun hemen öncesi ve sonrasında ortaya çıkan ketozis, yağlı karaciğer sendromu, süt humması, sot atmama, rahim iltihabı, mide dönmesi gibi hastalıkların görülme oranını son derece azaltır.

Tablo : Kuru dönemdeki süt sığırları için örnek besleme programı.

Yemler	Yem Miktarı (kg)
SON 60	3,5
Mısır Silajı	5 -7
Saman	5 - 6

Bu program elinizdeki mevcut tahıl ve kaba yemlere göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

Meraya Çıkmadan Önce Yapılması Gerekenler

Küçükbaş hayvancılıkta meranın yeri önemlidir. Meraya çıkmadan önce dikkat edilmesi gerekenler; çıkmadan en az 2-3 hafta önce iç-dış parazitlere karşı koruyucu aşılamalar yapılmalı ve bu uygulamalar 2-3 ayda bir tekrar edilmelidir.

Şap, Süt kesen, Çiçek, Veba gibi bulaşıcı hastalıklara karşı aşılamalar mutlaka yaptırılmalıdır.

Ani yem değişikliği yapılmamalıdır. İlkbaharda kuru yemden yaş yeme geçerken, sonbaharda yaş yemden kuru yeme geçerken geçişler yavaş yavaş yapılmalı, yemin biri azaltılırken diğeri çoğaltılarak en az bir haftalık sürede geçiş yapılmalıdır. Mera dönemi başlangıcında ve anız zamanında hayvanlar mutlaka **ENTEROTOKSEMİ** (Çelerme) aşısı ile aşılanmalıdır.

Baklagil otlarınca zengin meralarda otlatma daha kısa sürede yapılmalı, böyle meralarda otlatılacak koyun/keçilere sabah meraya gitmeden önce bir miktar kuru ot verilmelidir. Meralar yararlanma süresini arttırmak için nöbetleşerek otlatma yapılmalı, erken ilkbaharda ve yağmurlu havalarda koyunlar merada fazla gezdirilmemelidir.

Koyun / Keçilerde Riskli Hastalıklar

Yem Çarpması

Tahıl veya kesif yemlerin aşırı tüketiminden kaynaklanır. Lif,sindirim hızını yavaşlattığı için yulaf ve sorgum gibi yüksek lif içeriğine sahip tahıllarla besleme, arpa ve buğday gibi tahıllarla beslemeden daha güvenlidir. Tahılların kırılarak verilmesi nişastanın sindrim hızını arttırır; dolayısıyla tahıl zehirlenmesi riski de artar.

Türler, hatta partiler arasında bile geçiş yapıldığında, tahıllar ve kesif yemler 7 gün içinde alıştırılarak verilmelidir.

Kötü hava şartlarında koyun/keçilerin bir gün çok düşük yem tüketip ertesi gün aşırı yemesini engellemek için rasyonda kaba yem oranını arttırmak gerekir.

Belirtileri

Yem çarpmasından etkilenen hayvanlarda iştahta azalma, durgun ve depresif görünüm olur; rumen kasılmaları yavaşlar ve karın ağrısı olabilir. Aşırı ishal belirgindir, dışkı kötü kokulu ve rengi soluktur. Zehirlenme daha kötü hale geldiğinde kalp ve solunum hızı artar, rumen kasılmaları tamamen durabilir ve hayvan şişmiş görünür. Çok ciddi etkilenen hayvanlar genellikle yatar kalır ve kafalarını geriye doğru çevirir. Hayvan eğer kalkamıyorsa 24 saat içerisinde ölme olasılığı yüksektir. Bazen hayvanlar toparlanır gibi görünür fakat 3-4 gün sonra hastalık tekrar nükseder. Hayvanlar bağırsak hasarı sonucu ölebilir ve gebe hayvanlar düzeldikten 10-14vgün sonra yavru atma görülebilir.

Enterotoksemi (Çelerme)

Hastalık, sürüde her yaştaki koyun/kuzularda, keçi/oğlaklarda hiçbir belirti göstermeden ani ölümlerle kendiniş gösterir. Besi durumu iyi olan koyun/keçilerde, fazla miktarda süt emen kuzu/oğlaklarda risk daha yüksektir.

Hastalığın meydana gelmesinde başlıca neden, kuru yemden meraya veya meradan kuru yeme geçişte yapılan hatalardır. Hastalık belirtilerini görmek nadiren mümkündür. Bu belirtiler hayvanda genel bir halsizlik ve dengesizlik, güçlükle yerinden kalkma, yerde bir tarafı üzerinde yatma, yem yemeği bırakma, diş gıcırdatma ve sinirsel belirtiler gösterir.

Hastalıktan korunma

Yem değişiklikleri alıştırılarak yapılmalı, tane yemler verilirken yeterli miktarda kaba yemde verilmelidir. Küflü ve bozuk gıdalar verilmemelidir. Koruyucu amaçla hayvanlar yılda 2 defa özellikle meraya çıkışlardan önce aşılanmalıdır. Mide ve bağırsak parazitleriyle mücadele edilmelidir. Hastalık çıktığında yem veya meralar değiştirilmelidir.

Hastalığın etkili bir tedavisi yoktur. Hastalığın görüldüğü yerlerde vakit kaybetmeden koruyucu aşılarla sürünün tamamı aşılanmalı ve takip eden yıllarda da aşılamaların yaptırılması gerekmektedir.

Delibaş Hastalığı

Koyun/keçilerin yediği otlara bulaşan, köpeklerde şerit hastalığı yapan tenya paraziti koyun/keçilerin bağırsaklarından vücut içerisinde geçerek (migrasyon) beyne gider ve merkezi sinir sistemi etkilenir. Çoğunlukla beyinde, bazen omurilik, akciğer ve karaciğerde kistler oluşur.

Delibaş hastalığında kendi etrafında dönme dışında, hastalığın evrelerine göre tek taraflı körlük, yürümede düzensizlik, felç, boynun geriye doğru kasılması (opistotonus), diş gıcırdatma gibi belirtiler de görülür.

Hastalıktan Korunma

Konakçı olan köpekler, komşu sürülerin köpekleri de dahil olmak üzere tenya ilacıyla sistemli olarak ilaçlanmalıdır.

Kesilen ya da ölen koyun/keçilerin başları köpeklerin erişemeyeceği şekilde imha edilmelidir. Gelişi güzel atılan, hastalıklı olduğu için insan tüketimine sunulamayacak başlar köpekler tarafından yenilirse tenyanın yaşam döngüsü tekrar kurulur ve delibaş hastalığı bitmez.

Ayak Hastalıkları

Koyunlarda ayak hastalıkları genellikle bulaşıcı ve hızlı yayılan hastalıklardır. Bununla ilgili ilaç, aşı, ayak banyosu gibi uygulamalar özenle yapılmalıdır.

KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK

Ayak Hastalıklarının Sebep Oldukları

Koyunlarda ayak hastalıkları koyunların yürümesini ve rahat hareket etmesini engellemektedir.
Koyunlarda canlı ağırlık kaybı ve gelişme geriliği yaşanır.
Süt koyunlarında süt verimini olumsuz yönde etkiler.
Hayvanlarda iştahsızlık görünür.
Kuzulama oranı düşer.

Ayak Hastalıklarını Önlemek İçin Yapılması Gerekenler

Koyun yetiştiriciliği dar alana sıkıştırılmamalı geniş alanlarda faaliyet gösterilmelidir.
Koyunlar dönüşümlü olarak ve temiz meralarda otlatılmalıdır.
Çinko katkılı yemler kullanılmalıdır.
Koyunlarda açık yaralara izin verilmemeli ve düzenli olarak ayak kontrolleri sağlanmalıdır.

Mavi Dil hastalığı

Mavi Dil hastalığı sineklerle bulaşır. İlk belirti yüksek ateş ve durgunluktur; dil ve dudaklar morarır. Ağızdan salya akar, burundan irinli akıntı gelir; tırnakların deri ile birleştiği bölgede yangılanma, çene altında şişlik, topallık ve yavru atma başlıca belirtilerdir.

Merinos ırkı koyunların ırk duyarlılığı vardır ve yavrular daha hassastır.

İshal görülen hayvanların sonu genellikle ölümdür.

Mavi dil hastalığından korunmak için hayvanlar aşılanmalıdır. Aşı gebe koyunlara yapılmaz, yavru atma görülür. Gebelere kuzulama sonrası aşı yapılır. Koçların aşıya bağlı geçici kısırlığı olabileceği için koç katımından sonra aşılama önerilir. Sineklerin yaygınlığından 1 ay önce aşı yapılması tavsiye edilir. Aşı dışındaki önlemler ise karantina tedbirleri, hayvan hareketlerinin kısıtlanması ve sineklerle mücadeledir.

KUZU 1

- Süt emen kuzuların beslenmesinde kullanılır.
- Kaliteli protein ve yüksek enerjisi ile kuzuların süratli büyümesini sağlar. Sidik zoru problemine engel olur.

Tablo : 0-7 haftalık kuzular için örnek besleme programı.

Yaş (hafta)	Süt	KUZU 1	Kuru Ot	Su
0 - 1	Ağız Sütü	-	-	-
2 - 4	Normal Süt	Serbest	-	Serbest
5 - 7	Normal Süt	Serbest	Serbest	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KUZU 2

- Sütten kesilerek besiye alınmış kuzularda kesime kadar, damızlık adayı kuzularda ise 6 aylık yaşa kadar kullanılır.
- Kaliteli protein ve yüksek enerjisi ile kuzuların süratli büyümesini sağlar. Sidik zoru problemine engel olur.

Tablo : Sütten kesilmiş besi kuzuları için 7 haftalık yaştan kesim ağırlığına ulaşana kadar uygulanabilecek örnek besleme programı.

Yaş (hafta)	KUZU 2	Arpa (gr/gün)	Kuru Ot	Su
7 - 14	Serbest	-	100-250	Serbest
14 - Kesim	Serbest	500	250-400	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

SKOR

- Sütten kesilmiş besi kuzularında besi dönemi boyunca kullanılır.
- Besiye alınmış kuzuların, en kısa sürede kesim olgunluğuna ulaşmasını sağlar. Sidik zoru problemine engel olur.

Tablo : Sütten kesilmiş erkek besi kuzuları için örnek besleme programı.

SKOR	Arpa (gr/gün)	Kuru Ot	Su
Serbest	-	100-250	Serbest
Serbest	100-500	250-400	Serbest

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

TOKLU

- Damızlık adayı ya da besiye alınmış toklular ile koç beslenmesinde kullanılır.
- Kaliteli protein ve yüksek enerjisi ile hayvanlarınızın dengeli canlı ağırlık artışına destek olur.

Tablo : 6 aydan büyük toklulara uygulanabilecek örnek besleme programı.

Canlı Ağırlık (kg)	TOKLU	Mera	Kuru Ot (g)
30	1-1.2	-	300-500
	0.9-1.1	Serbest	100-200
35	1.2-1.3	-	300-500
	1-1.2	Serbest	100-200
40	1.3-1.5	-	300-500
	1.2-1.4	Serbest	100-200
45	1.4-1.6	-	300-500
	1.3-1.5	Serbest	100-200

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KOYUN SÜT

- Sağmal koyun beslenmesinde kullanılır.
- Süt verimini ve kalitesini arttırır.

Tablo : Sağım dönemindeki koyunlar için örnek besleme programı.

Koyun Süt (kg/gün)	Mısır Silajı	Kuru Ot	Mera
1.1	-	0,4	Serbest
1.2	2	0,5	-
1.3	-	Serbest	-

* *Bu program süt verme döneminde elinizde bulunan yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.*
* *Merada otlatılan koyunlarda ilave olarak verilebilecek süt yemi miktarı merada otlatma süresine ve mera kalitesine göre değişebilir. Yukarıdaki örnekte verilen mera orta kaliteli olup günlük 8 saat olarak kabul edilmiştir.*

OĞLAK

- Oğlakların doğumundan 8 ay olana kadarki beslenmesinde kullanılır.
- Kaliteli protein ve yüksek enerjisi ile oğlakların süratli büyümesini sağlar.

Tablo : Oğlaklar için örnek besleme programı.

Yeni doğan oğlaklarda yüksek canlı ağırlık artışı ve işkembe gelişimi için doğumu takiben 3. günden itibaren Oğlak Yemi'nin, 2-4 haftalık yaştan itibaren ise yonca kuru otu gibi kaliteli kuru kaba yemlerin kullanılmasına başlanmalıdır.

Sütten kesim döneminde canlı ağırlığın 7,5 kilo ya da oğlak yemi tüketiminin günlük 150-250 gram kadar olması gerekmektedir.

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KEÇİ SÜT

- Sağmal dönemdeki keçilerin beslenmesinde kullanılır.
- Süt verimini ve kalitesini arttırır.

Tablo : Keçilerde sağmal dönem boyunca kullanılabilecek örnek besleme programı.

Sağım dönemi boyunca yonca ve kuru ot serbest olarak bulundurulabilir.

Keçilerde silaj kullanımı önerilmemektedir.

Hayvanlar kaba yem ve mera tüketiminden önce Keçi Süt Yemi tüketmelidir.

Keçiler için yaşama ihtiyacını karşılayacak keçi süt yemi miktarı 500 gramdır.

Sağımın ilk 8 haftasındaki keçilere yaşama ihtiyacına ek olarak verdiği her bir litre süt başına 450-500 gram kadar keçi süt yemi verilmelidir. Bu dönemde kaba yem kalitesi mümkün olduğunca yüksek tutulmalıdır.

Sağımın ilerleyen dönemlerinde verilecek keçi süt yemi miktarı keçilerin süt verimine göre düzenlenmelidir.

Doğuma yakın olan keçilerde yonca kuru otunun kullanımı sınırlanmalıdır.

Bu program elinizdeki mevcut yemlerin miktar ve kalitesine göre değişik şekillerde düzenlenebilir.

KÜMES DEZENFEKSİYONUNDA PÜF NOKTALAR

Kümesler Doluyken Dezenfeksiyon Yapılması

Kamyon ve ekipmanlar her giriş-çıkışta ilaçlanmalı.

Kümes içerisinde giyilecek kıyafetler ayrı olmalı, ilaç havuzları haftada 1-2 defa temizlenip taze ilaç konulmalı.

Suluklar haftada 1 defa dezenfekte edilmeli.

Çevrede hastalık görülürse her gün uygun defenfektanla ilaçlanmalı.

Üretim Dönemleri Arasında Dezenfeksiyon Yapılması

Bütün ekipmanlar toplanıp kümesin dışına çıkarılmalı, ampuller sökülmeli.

Yataklık ve gübre karışımı kaldırılarak, kümesten uzak bir yere taşınmalı.

Pencere, duvar dipleri ve kapı eşiğindeki yataklık kalıntıları temizlenip; zemin, çatı ve duvarlardaki toz ve örümcek ağları süpürülmeli.

Kümesin tüm iç yüzeyi ve ekipmanları basınçlı suyla yıkanıp, ardından yıkama suyuna dezenfektan madde katılarak pulvarizatör ile dezenfekte edilmeli.

Havalandırma için, pencere ve havalandırma bacaları açık olarak en az bir hafta boş bırakılmalıdır.

Kümes zeminine kireç ile badana yapılıp, altlık olarak talaş, saman vb. malzeme serildikten sonra ekimanlar yerleştirilmeli ve son olarak Fumigasyon (Dumanlama) yapılarak kümes sonraki döneme hazırlanmalı.

Fumigasyon (Dumanlama) Nasıl Yapılmalı?

Fumigasyon için binanın sıkıca kapatılması, oda ısısının 25-27 ^{0}C' ye getirilmesi ve rutubetin 70-75 olması gerekmektedir.

Bu işlem için özel olarak hazırlanmış ürünler temin edilerek yapılmalıdır.

İşlem bittikten sonra kümesin kapısı kilitlenmeli, 20-24 saat kadar dumanlama yapılmalıdır. Fumigasyondan sonra kümesin tamamı havalandırılmalıdır.

Ortam Sıcaklığında Püf Noktalar

Yaş (hafta)	Kümes İçi Sıcaklığı (°C)	Civciv Seviyesinde Sıcaklık (°C)
1	27	32-35
2	24	32
3	22	30
4	20	27
5	20	25
6	18	23

YUMURTACI 1

- Yumurtacı civcivlerin ilk 8 hafta beslenmesinde kullanılır.
- Sindirilebilirliği yüksek ham maddelerden hazırlanan Yumurtacı 1 yemi, ilk 8 haftalık civcivlerin besin madde ihtiyaçlarını tek başına karşılar. Bu nedenle ek yem maddesi verilmesine gerek yoktur.

Canlı Ağırlık Gelişimi Ve Yem Tüketimi

Haftalara göre Yaş	Canlı Ağırlık				Yem Tüketimi								Yem*
	Ortalama (lbs)	Aralık (lbs)	Ortala (g)	Aralık (g)	kJ**/ Hayvan Başına / Gün	kJ/ Hayvan Başına Toplam	kcal/ Hayvan Başına / Gün	kcal / Hayvan Başına Toplam	lbs. / 100 / Gün	lbs. Toplam	g/ Hayvan Başına / Gün	g/ Hayvan Başına Toplam	
1	0.17	0.16–0.17	75	72–78	132	924	32	221	2	0.17	11	77	Yumurtacı 1
2	0.28	0.27–0.29	125	121–129	204	2352	49	562	4	0.43	17	196	
3	0.42	0.40–0.43	190	183–197	264	4200	63	1003	5	0.77	22	350	
4	0.60	0.57–0.62	270	261–279	319	6434	76	1537	6	1.19	27	539	
5	0.79	0.77–0.82	360	347–373	399	9227	95	2204	7	1.71	34	777	
6	1.03	0.99–1.06	465	449–481	456	12419	109	2966	9	2.31	39	1050	
7	1.26	1.21–1.30	570	550–590	524	16090	125	3843	10	3.00	44	1358	
8	1.48	1.43–1.53	670	647–693	570	20080	136	4796	11	3.73	48	1694	

YUMURTACI 2

- Yumurtacı piliçlerin ilk 9-18. haftalar arası beslenmesinde kullanılır.
- Sindirilebilirliği yüksek ham maddelerden hazırlanan Yumurtacı 2 yemi, ilk 9-18 haftalık piliçlerin besin madde ihtiyaçlarını tek başına karşılar. Bu nedenle ek yem maddesi verilmesine gerek yoktur.

Canlı Ağırlık Gelişimi Ve Yem Tüketimi

Haftalara göre Yaş	Canlı Ağırlık				Yem Tüketimi								Yem*
	Ortalama (lbs)	Aralık (lbs)	Ortala (g)	Aralık (g)	kJ**/ Hayvan Başına / Gün	kJ/ Hayvan Başına Toplam	kcal/ Hayvan Başına / Gün	kcal / Hayvan Başına Toplam	lbs. / 100 / Gün	lbs. Toplam	g/ Hayvan Başına / Gün	g/ Hayvan Başına Toplam	
9	1.69	1.63–1.75	765	738–792	616	24389	147	5825	12	4.54	52	2058	Yumurtacı 2
10	1.88	1.82–1.95	855	825–885	650	28938	155	6911	12	5.38	55	2443	
11	2.07	2.00–2.14	940	907–973	673	33646	161	8036	13	6.26	57	2842	
12	2.25	2.17–2.33	1020	984–1056	718	38674	172	9237	13	7.20	61	3269	
13	2.42	2.34–2.51	1098	1060–1136	730	43781	174	10456	14	8.16	62	3703	
14	2.58	2.49–2.67	1171	1130–1212	764	49127	182	11733	14	9.17	65	4158	
15	2.72	2.63–2.82	1236	1193–1279	787	54634	188	13048	15	10.20	67	4627	
16	2.87	2.77–2.97	1301	1255–1347	798	60220	191	14383	15	11.25	68	5103	

KÖY TAVUĞU 1

- Yumurtacı tavukların %2'lik yumurta veriminden sonraki dönemde kullanılır.
- Sağlıklı ve yüksek miktarda yumurta verimi almaktadır.

Yumurta Tavukçuluğunda Olması Gereken Ortam Sıcaklıkları

Yaş (hafta)	Kümes İçi Sıcaklığı (°C)	Civciv Seviyesinde Sıcaklık (°C)
1	27	32 - 35
2	24	32
3	22	30
4	20	27
5	20	25
6	18	23

KÖY TAVUĞU 2

- Yumurtacı tavuklarda 50. haftadan sonra kullanılır.
- 50. haftadan sonra azalan yumurta kabuğu kalitesini arttırır.

Yumurta Tavukçuluğunda Olması Gereken Aydınlatma

Elektrik lambaları ampul ve floresan olmak üzere iki tiptir. 1 watt'lık ampul tipi lamba 15 lümen, floresan ise 75 lümendir. Lambaların yerden yüksekliği 2-2,5 m. olmalıdır; kullanılacak lambaya ve hayvan tipine göre çizelgede görüldüğü şekilde düzenlenmelidir.

Aydınlatma rengi olarak tercihen sarı renk veya gün ışığı rengi kullanılması yumurtlatmayı uyarım için uygundur.

Verim Yönü	Yaş	Işık Şiddeti (watt/m²)
Yumurtacı Piliç	0 - 2 hafta	4
	2 - 4 hafta	3
	4 - 10 hafta	2
	Yumurtlama devresi	3.2

ETLİK 1

- Etlik civcivlerin ilk 2 hafta beslenmesinde kullanılır.
- Sindirilebilirliği yüksek ham maddelerden hazırlanan Etlik 1 yemi, ilk 2 haftalık civcivlerin besin madde ihtiyaçlarını tek başına karşılar. Bu nedenle ek yem maddesi verilmesine gerek yoktur.

Etlik Piliç Yetiştiriciliğinde Olması Gereken Ortam Sıcaklığı

Yaş (hafta)	Kümes İçi Sıcaklığı (°C)	Civciv Seviyesinde Sıcaklık (°C)
1	24 - 27	33
2	22 - 25	30
3	20 - 23	27
4	18 - 20	24
5	18	21
6	18	18

ETLİK 2

- Etlik piliçlerin 3-4 haftalar arası beslenmesinde kullanılır.
- Sindirilebilirliği yüksek ham maddelerden hazırlanan Etlik 2 yemi, 3-4 haftalık piliçlerin besin madde ihtiyaçlarını tek başına karşılar. Bu nedenle ek yem maddesi verilmesine gerek yoktur.

Etlik Piliç Yetiştiriciliğinde Olması Gereken Aydınlatma

Verim Yönü	Yaş	Işık Şiddeti (watt/m²)
Broiler (Etlik) Piliç	0 - 2 gün	10
	2.gün - kesim yaşı	20

Genel Müdürlük
Panayır Mh. 602.Sk. Matlı Plaza
Osmangazi/BURSA
T: 0224 999 12 00 (pbx)
F: 0224 999 12 12 (pbx)
e-mail: matli@matli.com.tr

Karacabey Fabrikamız
Bandırma Asfaltı Üzeri
P.K.346 Karacabey/BURSA
T: 0224 676 55 06 (pbx)
F: 0224 676 23 45
e-mail: karacabey@matli.com.tr

Konya Fabrikamız
Ankara Yolu 22.km Tömek Köyü Kavşağı
Selçuklu/KONYA
T: 0332 271 31 05 (pbx)
F: 0332 271 31 08
e-mail: konya@matli.com.tr

Turgutlu Fabrikamız
İzmir Ankara Asfaltı üzeri
Subaşı Mh. No:70
Turgutlu/MANİSA
T: 0236 314 93 13
F: 0236 314 91 41
e-mail: turgutlu@matli.com.tr

Çorlu Fabrikamız
E-5 Karayolu üzeri Çamlık Mh.
Asfalt Boyu No:51
Çorlu/TEKİRDAĞ
T: 0282 672 22 45
F: 0282 672 23 75
e-mail: corlu@matli.com.tr

Samsun Fabrikamız
Samsun - Ordu Karayolu
Organize Gıda Sanayi Bölgesi
Tekkeköy/SAMSUN
T: 0362 290 29 46
F: 0362 290 29 64
e-mail: samsun@matli.com.tr

Gaziantep Fabrikamız
4.Organize Sanayi Bölgesi
83414 No'lu Cd. No:4
Şehitkamil/GAZİANTEP
T: 0342 357 05 21
F: 0342 357 05 72
e-mail: gaziantep@matli.com.tr

Burdur Fabrikamız
Başakevler Mh. OSB Mevkii
2.OSB. 3.Sk. No:2B/6
Gökçebağ Köyü / BURDUR
T: 0248 502 00 12
F: 0248 502 00 14
e-mail: burdur@matli.com.tr

Ömer Matlı Akademi
Bandırma Yolu 5.km
Kıranlar Köyü Yolu Üzeri
Karacabey/BURSA
T: 444 0 936
e-mail: omermatliciftligi@matli.com.tr